

Йордан Радичков

Бибино лице

Ако ви кажа, че бибино лице е хубаво, няма да ми повярвате. Пък и аз няма да ви го кажа, защото то не е никак хубаво. Мигар има нещо хубаво в едно лице, в което не можете да различите нито носа, нито челото, нито ушите, да не говорим за характера. Само една безкрайна и деформирана човка, някакво подобие на глава и очи, които можете да откриете единствено ако минете от едната или от другата страна на подобие то. Като не намерили с какво друго да кръстят това безличие, селяните му дали наименованието *бибино лице*¹.

Бих искал да отбележа още, че за да можем да го произнасяме правилно, ние трябва да поставяме ударението на първата сричка (би) – бибино лице.

Макар че Бибино лице е много безлична местност с няколко листника, няколко ореха и остарели лозя от сорта „отело“, през него минава черказкият път за дъскорезницата и когато черказци трябва да бичат трупи, винаги минават оттам.

Оттам трябваше да мине и вуйчо ми, защото търсеше прекия път и бързаше да разбичи един орехов труп, преди да са паднали снеговете. Снеговете никога не биха плашили селянина, ако той си е в къщата. Но вуйчо ми се боеше да не го завали в Бибино лице и затова бързаше да премине през него и да стигне навреме в дъскорезницата. Той биеше биволите с остена, въпреки че те продължаваха да местят краката си все тъй тромаво, и попоглеждаше ореховия труп, натоварен в колата: той бе дебелобуз и я изпльваше чак до върха, при туй не лежеше никак безчувствено, ами си потракваше или подскачаше застрашително на неравните места.

Ореховия труп вуйчо ми отсече от лозето в същото това Бибино лице. През големите януарски студове на 1964 година (тогава всичко замръзна и нощем церовата гора над селото се пукаше и гърмеше, а черказкият смесен влак потъна в преспи за две денонощия и казаха, че с това е объркал разписанията на всички останали влакове, но по-късно се разбра, че то не е така, а че и другите влакове били затънали в преспи и че не само у нас е така, ами и в други държави, къде по-южни от нашата; дори се твърдеше, че в една подобна държава крокодилите, както били излезли на брега да се припичат на слънцето, замръзнали и щом хванеш опашката на такъв крокодил, тя веднага се троши. Същото бе и с прането на черказките селянки – коя как си хващаше прането и то веднага се разсипваше на прах), та през тия големи студове орехът взе, че изсъхна, и нямаше никакъв смисъл да стои повече в лозето и да задушаваше под себе си остарелите лози от сорта „отело“. На Бибино лице студовете не

бяха чак толкова силни, защото то не бе изложено на ветровете, но

1. *Бибино лице*. Води наименованието си от *биба*. Черказци наричат така патицата. Тази дума е звукоподражателна. Ако се вслушаме по-внимателно в патешкото подвикване, ние ще доловим по-скоро едно равномерно „би-би-би-би“, отколкото „па-па-па-па“, както е прието в литературата. Вероятно първият заселник по тия места, щом е чул това „би-би“, е дал и съответното наименование на патицата *биба*. И до ден днешен вие няма да чуete друго наименование на тази домашна птица. В сведенията за домашните птици, изпращани всяка година до центъра, черказци винаги турят една графа: водоплаващи биби.

Бибок. Така селяните наричат мъжкаря. Той обикновено е и водачът на стадото (бибата е стадна птица). Бибокът има малко по-гърлен глас и е по-добре оцветен от женските, без, разбира се, да е стигнал до пичността на петела. Малкото, току-що излюпеното, жълто и пухкаво, селяните наричат *бибѐ*. Пролетно време черказките улици се изпълват с бибета и това е една прекрасна гледка върху зеления троскот. Особено занимателни са бибетата, когато се учат да пасат троскота. Малкото обикновено захвапва тревата, тегли я с все сила, но понеже няма още достатъчно добре развити рефлексии, щом тревата се откъсне, то тупва на задницата си. Ако пък е теглило по-силно, може и по гръб да се обърне. В първите си стъпки бибето е затруднено и от обстоятелството, че него не го мъти майка му, а кокошка. Кокошката се стреми към сушата, бибетата се стремят към водата, защото самата им природа е такава. Като поотраснат, те вече не са така пухкави и перата им заякват, както у старите биби.

Бибино яйце. Така се нарича яйцето на патицата. Бибата го снася където завърне, и никога не мъти. Селяните не употребяват бибино яйце за храна, защото го смятат за отровно. А че яйцето е отровно, има достатъчно доказателства. Така например в почивната станция на Вършец, където имало около сто и четиридесет човека, дошли да се лекуват на прочутите минерални бани, готвачът на станцията направил сладкиш с бибини яйца. Сто и четиридесет човека легнаха отровени и ги разкараха в болниците на Враца, Михайловград и Берковица. У нас вече излезе постановление, с което се забранява употребата на пачи яйца. Ето как дори държавата трябваше да се занимава с яйцето на бибата, вместо да си гледа другата работа.

Бибите на черказци са от много красива порода, може да се каже дори, че те стоят наравно с прочутата пекинска патица. Мъжкарите имат великолепни пръстени на опашките, също като че човек е извивал три пръстена и ги е залепил там, за да допълни украсението на патиците. Изобщо в бибата всичко е много добре направено, като изключим само нейното неясно лице. Тъкмо заради това, когато е неясна една история, едно събитие или едно лице, селяните го наричат обикновено *бибино лице*. Бибини лица могат да се срещнат някъде по-често, някъде по-рядко, но се срещат.

Биба може да се каже и на човек. В Черказки например има цяла фамилия биби: Цеко Бибата, Атанас Бибата, Еленка Бибата, Георги Бибето и т.н. Ако човек от тази фамилия е по-дребен, го наричат бибѐ, ако е по-едър, го наричат биба, но никога не наричат бибок. Имало е и един Иван Бибището, но него го помнят само по-старите хора, той е живял отдавна. Мъжете от тази фамилия си вземат жени обикновено от далечни села, защото черказките моми не ги щат. Момите от своя страна също се женят в далечни села; щом някоя от тях се ожени, и на мъжа ѝ веднага започват да казват Бибата. Как става тая работа, никой не знае. В бивша Берковска околия май че не остана село, в което да няма поне един човек с пряхора Бибата. Тази птица дори да бъде изтребена, името ѝ пак ще остане.

орехът измръзна и съдбата го отнасяше сега върху четирите колелета на биволската кола към дъскорезницата.

Вуйчо никак не беше спокоен, защото си мислеше още: дали като пристигне на дъскорезницата, ще има къде да подслони добитъка, няма ли да има много трупчии и да чака ден или два, за да му дойде редът; ами ако през това време завалят снегове и водата замръзне? Дъскорезницата ще спре да бичи трупи! Ето за това си мислеше вуйчо, когато изведнъж нещо изтрещя и биволите спряха.

Той се хвърли напред, но там нямаше нищо. Надникна в колата – орехът си лежеше все така дебелобуз и нахален. Погледна колелетата, те стояха изправени и шините бяха на местата си. Тогава вуйчо откри, че предната ос се бе закачила в един пън и се бе претрошила наполовина. Да продължи напред, то значеше колелото да изхвъркне от оста и колата да остане на средата на пътя.

Вуйчо застана с ръце на кръста, за да помисли какво трябва да прави по-нататък. Първото нещо, дошло му на ум, бе да напсува Бибино лице. Първоначално подбираше най-яркото и най-силното за тази работа, а после почна да употребява и онова, което не смяташе за достатъчно силно и цветисто, защото не обичаше да се повтаря. Бибиното лице няма дори и къде и да го напсуваш, но това никак не смущаваше вуйчо и той го псуваше, както му дойде, най-вече по човката, като в изстъплението си стигна дотам, че почна да нарича Бибино лице Бибина муцуна.

По-късно пренесе яда си върху собствената си глава, нарече я *бибина* глава и започна да пита себе си за какво му е притрябвало да бичи този орех, ами да вземе някой ореха, па да го почне по глупавата глава, загдето не си седи в къщи, а се юрнал през Бибино лице към тая пуста дъскорезница... Да се псува е едно, а да се върши работа е съвсем друго. Вуйчо се запретна, тури камъни под оста, разкова една левка, подложи я, за да удължи оста (той бе майстор и му идваше отръки всичко), сетне чука и кова с брадвата и тури отново колелото на мястото му. Сега вече можеше да продължи, като внимава за пънове по пътя си.

Той тъй и направи, заглеждаше се в пъновете и в по-едрите камъни и вече си мислеше, че ще се измъкне най-сетне от това пусто Бибино лице, когато на един завой изтича насреща му заек, подир заека се мярна човек, изникнал сякаш изпод земята, чу се изстрел и вуйчо ми пусна синджирите. „Кво стана? Кво стана?“ – завика човекът, като тичаше към вуйчо. Заекът се тръскаше в краката на биволите, а вуйчо оглеждаше ръцете си и се опипваше да види дали не е застрелян. „Жертва щеше да стане!“ – каза той на ловеца.

Ловецът излезе човек, даде заека на вуйчо, извини му се, както трябва, и си призна, че и двамата имали голям късмет. Вуйчо пък от своя страна му разказа как се била пречупила оста, как псувал Бибино лице, как я направил и т.н., и т.н. Ловецът от своя страна също напсува Бибино лице, като не пропусна да отбележи, че тук и пътят бил такъв, и поляните били такива, и дърветата пръснати наоколо, че както и да си отваряш очите, все нещо ще те изненада – сякаш верблуди са правили и пътя, и поляните, и дърветата. Добре, че не стана жертва, ще се мине само със заека!

Те се разделиха и вуйчо продължи със заека към дъскорезницата. Той си мислеше да даде заека на работниците, та да му свършат по-добре работата и ако е голяма навалицата, да го вредят по-рано да мине. Дори почна да си подсвирква, но пак внимаваше за пънове и за ловци. Вместо ловец го срещна един селянин, ходил да разбива вълна на дарака. „Добър ден!“ „Добър ден!“ „Къде с тоя труп?“ „Ще го карам на дъскорезницата. А ти къде?“ „Аз ходих на дарака да разбивам малко вълна. А ти обърни биволите и си връщай колата!“ „Що?“ „Вдигнали са дъскорезницата. Откарали я в Берковица, там комбинат има, едни работи правят – големи работи. Всичко се обединявало.“ „Бре, че кога е станало това?“ „Оная седмица. Нали минах оттам, само навесите останали. От Горна Лука имаше едни трупчии и те викат – що ги не съобщават тия работи!“ „Вярно бе, що ги не съобщават тия работи!“ „Ами, не съобщават ги!“ „Тц, тц, тц, ама че верблюдска история!“

Вуйчо обърна колата, за да мине с ореховия труп за втори път през Бибино лице. Как мина, сам той си знае. Ако ви кажа, че е минал без всякакви преめждия, няма да ми повярвате. Пък и аз няма да ви кажа, че е било без премеждия, мигар може да се мине без премеждия през Бибино лице, в което не можете да различите нито носа, нито челото, нито ушите, да не говорим пък за характера – само една безкрайна деформирана човка, някакво подобие на глава и очи, които можете да откриете единствено ако минете от едната, или от другата страна на подобие. За туй, като не намираме с какво друго да кръщаваме подобие, ние го наименуваме *бибино* лице.

КРАЙ

© 1965 Йордан Радичков

Разпознаване и редакция: Mandog, 2008

Публикация

Йордан Радичков. Свирепо настроение
Разкази. Второ издание

Редактор: Марта Владова
Художник: Петър Добрев
Технически редактор: Ронка Кръстанова
Коректор: Станка Митрополитска

Издателски № 8716. Печатни коли 6,50. Формат 84/108/32
ISBN 954-445-022-x

Издателство „Христо Ботев“, София
Предпечатна подготовка: МИС – ИПК „Родина“
Печат: ДФ Полиграфически комбинат, София

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/8224>]